

Братя
Грим
ПРИКАЗКИ

Братя

© Севдалина Малинова, Диляна Ламбрева, превод, 2001 г.

© Виктор Паунов, художник, 2001 г.

© Книгоиздателска къща „Труд“, 2001 г.

ISBN 954-528-198-7

Грими

ПРИКАЗКИ

Превод от немски Севдалина Малинова и Диляна Ламбрева

КНИГОВИДАТЕЛСКА КЪЩА **trud**
СОФИЯ, 2001

*Авторът на графичната канцелция
и илюстрациите
посвещава работата си
по настоящото издание
на големия български художник
Иван Къосев*

Братя Грим и приказките

Якоб Грим е роден на 4.I.1785 г., а брат му Вилхелм – на 24.II.1786 г., и двамата в Ханау.

Двамата започват да се занимават сериозно със събирането на немски народни приказки около 1806 г. През 1812 г., около Коледа, излиза първият том на „Kinder- und Hausmärchen“ – „Приказки за децата и дома“. Три години по-късно се появява и вторият том. През 1837, 1841, 1843, 1850 и 1857 г. са публикувани новите, допълнени и значително преработени издания на книгата.

Устни разкази и писмени документи, стари книги и хроники – това са изворите, от които братя Грим черпят живата вода на народното разказваческо изкуство. Помагат им много приятели и съмишленици – от всички краища на страната пристигат вълшебни истории за безстрашни юнаци, красиви принцеси и добри джуджета, забавни случки с разбойници и животни, поучителни разкази за мързеливци и глупаци. Една голяма част от приказките във втория том на „Kinder- und Hausmärchen“ братята научават от своята най-добра разказвачка и помощница – Доротея Фиман, съпруга на земеделец от гр. Хесен. Родена във Франция, в стар хугенотски род, още като малко момиченце Доротея се запознава с приказките на Шарл Перо, известния френски писател от времето на

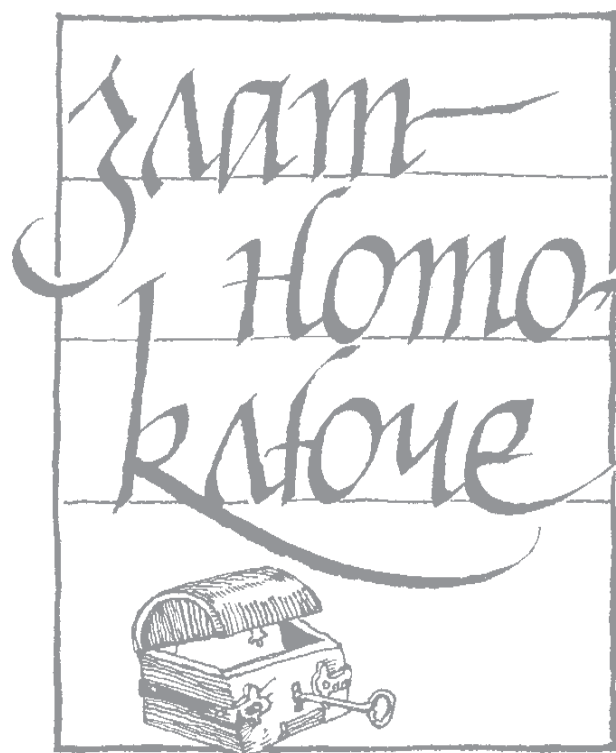
крал Луи XIV. По-късно госпожа Фиман предава на братя Грим тези чудни истории, обогатени и украсени от природната ѝ дарба на сладкодумен разказвач. В предговора на втория том от „Приказки за децата и дома“ двамата пишат: „Този, който си мисли, че народният разказвач лесно може да „фалшифицира“ устното предание и да прояви небрежност към съхраняването на традицията, а отгук – че е невъзможно трайното съществуване на първоначалния образец, трябва да чуе как тя (Доротея Фиман) винаги разказва приказките по един и същи начин и лично да се убеди в нейния ревностен стремеж към достоверност. Нито веднъж тя не промени каквото и да е било при повторния разказ и поправяше всеки пропуск веднага щом го забележи.“ В знак на благодарност и уважение към всички, които съхраняват и продължават традицията на устното народно творчество, братя Грим поставят портрета на Доротея Фиман на първата страница на своите „Приказки за децата и дома“.

И до днес братята Якоб и Вилхелм Грим са едни от най-популярните и обичани разказвачи на приказки не само в Германия, но и по целия свят. Близо 200 г. тяхната книга се преиздава безброй пъти в Германия, а популярността ѝ в света нараства все повече.

Било зима. Дълбок сняг покривал земята. Едно бедно момче отишло в гората за дърва. Натоварило ги на колата и решило да се постопли, преди да потегли за дома. Започнало да разравя снега, за да накладе огън. Изведнъж съзряло едно златно ключче. „Където има ключ, там трябва да има и ключалка“ – помислило момчето и продължило да рови в снега. Скоро намерило желязна кутийка. „В такива кутийки винаги се крият чудни съкровища. Ех, дано ключето да я отключи!“, казало си то. Огледало я веднъж, но не намерило никаква ключалка. Огледало я втори път и съзряло една съвсем малка дупчица. Опитало да пъхне ключето и то влязло съвсем точно. Завъртяло го веднъж...

А сега да видим какво имало в кутийката...

Веднџ един цар отишџл на лов в гората и се изгубил. Дџлго се лутал и вече съвсем се отчаял, когато изневиделица пред него се появило едно белобрадо джудже и му казало:

– Царю-господарю, ако ми дадеш за жена най-малката си дџщеря, ще ти покажа пътя.

Царят се бил изплашил, че вече никога няма да се прибере у дома, затова веднага се съгласил. Човечето го извело от гората. На сбогукване извикало след него:

– След осем дни ще дойда в двореца да взема принцесата!

У дома царят се сетил за обещанието, което дал на горското човече, и се натџжил дџлбоко, защото много обичал най-малката си дџщеря. Принцесите забелязали, че баща им е угрижен и го попитали какво го мџчи. Той им разказал как обещал най-малката принцеса за жена на едно горско човече с бяла брада и че

след осем дни то ще дойде, за да я отведе. Принцесите решили да измамят белобрадото джудже. На осмия ден извикали дџщерята на царския говедар, облекли я с роклята на най-малката принцеса и ѝ казали:

– Ако някой звяр или човек поиска да те отведе, заповядваме ти да трџгнеш с него!

След това избягали от двореца и се скрили.

Не минало много време, ето че при девойката дошџл един вџлк и ѝ заповядал:

– Нито миг не се чуди, на опашката ми ти седни!

Тя го послушала. Вџлкџт извикал:

– Урле-бурле-буц! Напред към гората! – и понесџл момичето.

Спрели на една зелена поляна, цялата окџпана в слџнчеви лџчи. Вџлкџт казал на девойката:

– Слизай от опашката ми!

Тя го послушала. Звярџт полегнал на скута ѝ и заповядал да попощи козината му. По едно

време момичето проговорило:

– Вчера по това време в гората беше по-хубаво.

– Ами ти какво си правила тук? – изненадал се вџлкџт.

– Как какво, с татко пасяхме царските крави.

– Какво? Значи ти не си никаква принцеса! Измамили са ме! – разсърдил се вџлкџт. – Веднага сядай на опашката ми!

И когато девойката изпълнила заповедта му,

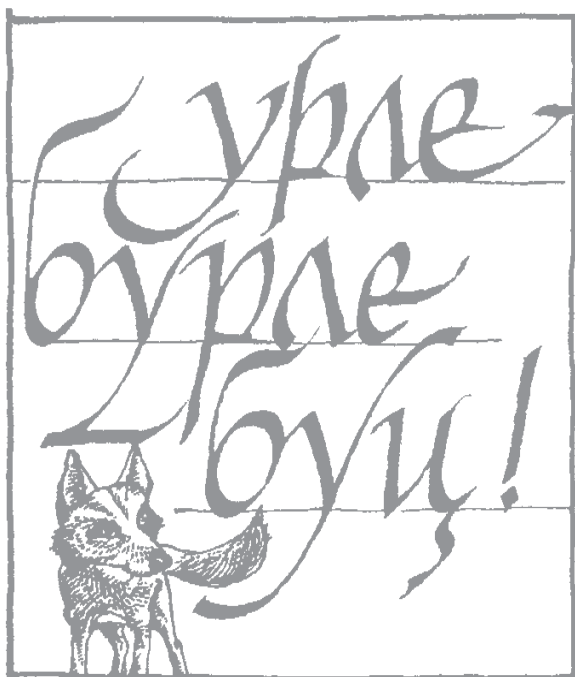
той извикал:

– Урле-бурле-буц! Обратно в двореца!

Отнесџл я при царя и му извикал:

– Ти си измамник! Вместо принцеса си ми дал някаква си говедарка! Но след осем дни пак ще дойда и тогава ще взема моята истинска годеница.

На осмия ден обаче придворните пременили с най-красивата рокля не най-малката принцеса, а дџщерята на царския гџсар. Оставили я сама в двореца и се скрили. Отново дошџл вџлкџт и казал:

– Нито миг не се чуди, на опашката ми ти седни! Урле-бурле-буц! Напред към гората!

Когато стигнали слънчевата полянка, вълкът накарал девойката да слезе от опашката му и да пощи козината му. Тя го послушала. По едно време момичето въздъхнало:

– Ех, какво ли правят сега моите мили гъски...

– За какви гъски приказваш?

– Че как? Та нали през целия си живот съм пасла с татко гъските на царя!

– А-ха-а! Значи и ти не си принцесата! Нито миг не се чуди, на опашката ми ти седни! Урле-бурле-буц! Обратно в двореца!

Занесъл я обратно и изръмжал на царя:

– Ти ми даде гъсарка вместо принцеса и ме измами за втори път. Но ако след осем дни не получа моята принцеса, лошо те чака!

Царят много се уплашил. Вълкът отново дошъл след осем дни и най-сетне му дали истинската принцеса.

– Нито миг не се чуди, на опашката ми ти седни! – заповядал той.

Принцесата, ще не ще, го послушала.

– Урле-бурле-буц! Напред към гората!

Когато стигнали до слънчевата полянка, вълкът заповядал :

– Слизай от опашката ми и започвай да ме пощиш!

Ала щом полегнал на скута ѝ, принцесата се разридала и горчиво се заоплаквала:

– Ох, колко съм нещастна! Аз, дъщерята на царя, най-младата и най-хубавата принцеса, трябва да пощя някакъв звяр, вместо да си седя

в покоите и да се наслаждавам на цветята в градината!

Сега вече вълкът се уверил, че пред него седи истинската му годеница и се превърнал в белобрадо джудже. Отсега нататък двамата били вече мъж и жена и принцесата трябвало да живее в малка колибка, да готви, да почиства и да кърпи дрехи. Лека-полека тя свикнала с новия си живот, горското човече ѝ угаждало във всичко и двамата заживели добре.

Един ден джуджето казало на жена си:

– Аз трябва да замина. Скоро ще видиш три бели гълъба, които летят съвсем ниско до земята. Сега слушай много внимателно – трябва да уловиш средния гълъб и веднага да отрежеш главата му. Но ако сгрещиш и обезглавиш някой от другите два, ще ни сполети страшна беда! – И излязло.

Не минало много време и долетели три гълъба. Принцесата уловила средната птица и отрязала главата ѝ. Когато изпълнила всичко, изведнъж пред нея се появил прекрасен млад принц, който ѝ рекъл:

– Любима моя, аз бях омагьосан от зла фея и седем години живях под образа на горско човече. За да се развали лошата магия, трябваше да се ожения за царска дъщеря, после да прелетя край нея като гълъб, а тя да ме хване и да отреже главата ми. Ако ти не беше сторила всичко както трябва, магията щеше да трае вечно. Ти ме спаси, благодаря ти!

Принцесата го целунала, изпълнена с щастие. Двамата отишли в двореца при баща ѝ, а когато той умрял, царували дълго и честито.

Един шивач имал син, който не пораснал като другите деца. Останал мъничък колкото палец, затова му викали Палчо. Но въпреки своя малък ръст момчето било голям смелчага и един ден казало на баща си:

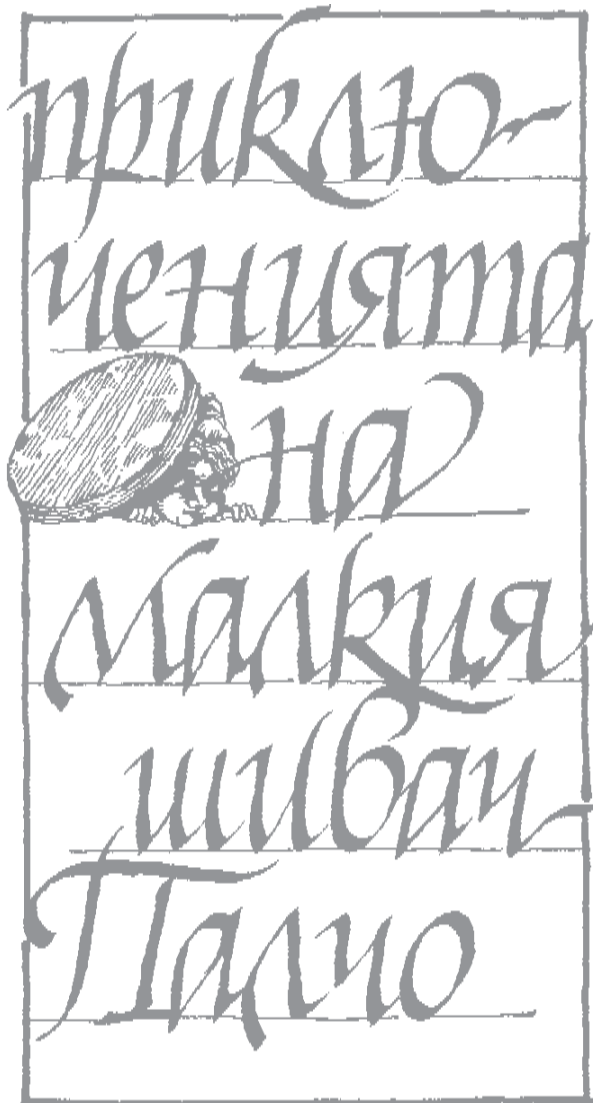
– Тате, реших да тръгна по широкия свят!

– Добре, синко – отговорил бащата, взел една голяма игла и залепил на ухото ѝ топче от червен восък. Подал я на Палчо и казал:

– Това ще бъде твоята шпага. Човек не трябва да тръгва на дълъг път без добро оръжие.

Вървял Палчо, вървял, стигнал до къщата на някакъв майстор шивач. Останал там като чирак. Но скоро му омръзнало да яде само картофи и един ден казал на жената на майстора:

– Милостива господарке, ако не започнете да ме храните по-добре, ще напусна още утре сутринта. Но преди това ще напиша с креда на портата:

*Долу тая тирана
без месо и кървавица!
Тук ни трови със яхния
фрху Картофена царица!*

– Какво-о-о? Ах, ти, проклет дребосък такъв! – ядосала се господарката, грабнала един парцал и замахнала. Но нашият храбрец ловко се мушна под напръстника, надникнал оттам и нахално се изплезил. Жената на майстора вдигнала напръстника, но момчето тозчас изтърчало под парцала. И

докато вбесената господарка разгръщала парцала, за да намери малкия нахалник, той бързо се намъкнал в една цепнатина на масата. Надникнал оттам и извикал:

– Ку-ку, господарке!

Тя се втурнала към него, но Палчо бързо скочил в чекмеджето. Най-сетне жената на майстора го докопала и го прогонила от къщата.

Вървял той, вървял и стигнал до голяма гора. Не щеш ли, срещнал банда разбойници. Те си били наумили да откраднат царското съкровище. „Хм, този дребосък може да ни бъде полезен!“ – решили разбойниците. Заговорили го, похвалили го, че е способен момък и му

предложили да дойде с тях. Уговорили го да се промъкне в съкровищницата и да изхвърли златото през прозореца. Той помислил, помислил, пък се съгласил. Прокраднал се до вратата на хазната и я огледал, за да намери някакъв про-

цеп. За щастие скоро съзрял една малка дупчица и тъкмо започнал да се катери към нея, единият пазач казал:

– Я виж какъв отвратителен паяк пълзи там! Хайде да го смажем!

– Я остави гадинката да си пълзи. Нищо лошо не ти е направила! – отвърнал другият.

Палчо влязъл в царската съкровищница, открехнал прозореца, под който стояли разбойниците, и започнал да изхвърля навън жълтица след жълтица и талер след талер. По едно време влязъл царят и се смаял – от хазната липсвали много пари, а никой не проумявал как са изчезнали, защото всички врати били добре заключени. Той извикал стражите и наредил хазната да се охранява с най-голяма строгост. Войниците застанали пред вратата. Не щеш ли, в това време нашият юнак се спънал в една пара и тя издрънчала. Стражите чули шума и се втурнали да търсят крадеца.

Палчо се скрил под един талер в най-тъмния ъгъл и извикал:

– Тук съм! Хванете ме, де!

Войниците хукнали натам, но той избягал в другия ъгъл и изкрещял още по-силно:

– Хей, глупаци, ето ме!

Стражите се завтекли обратно, но момчето скочило отсреща и пак извикало:

– Хей, не там, тук съм!

И така Палчо направил за смях царските войници и дълго-дълго ги разигравал, докато най-накрая те съвсем капнали от умора и се откачали да го търсят.

Той пък продължил да изхвърля златото, а накрая седнал на последния талер и скочил от прозореца. Разбойниците дълго го хвалели и даже предложили на Палчо да стане техен главатар, но той скромно отказал. Седнали да си разделят богатата плячка. Малкият шивач по-

лучил само един кройцер, то и без това не можел да носи повече.

Сбогувал се с разбойниците и продължил да обикаля широкия свят. Решил да остави шивашкия занаят, защото не печелел нищо с него, и постъпил като слуга в една гостилница. Но скоро цялата прислуга го намразила, защото, какъвто бил мъничък и незабележим, Палчо виждал всичко, което останалите вършели тайно из къщата и ги издавал на господаря. Прислужниците с нетърпение чакали сгоден случай да му отмъстят. Един ден, докато момчето се разхождало из нивите, стигнало до един слуга, който косял. Слугата се направил, че уж не вижда Палчо и го хвърлил заедно с окосената трева в каруцата. После занесъл сеното на кравите и най-голямата и най-черна крава глътнала нашия малък юнак.

Палчо попаднал в стомаха на черната крава цял и невредим. Вечерта случайно чул, че слугите се готвят да заколят животното. Разбрал, че животът му е в опасност и се развикал:

– Помощ, извадете ме оттук!

– Но къде си?

– Тук съм, в черната, в черната-а-а.

Но слугите не го чули добре и заколили кравата. Слава Богу, не го наранили и той скоро се намерил в месото за наденичките. Когато започнали да кълцат месото на кайма, Палчо пак закрещял:

– Хей, по-полека! Не удряйте толкова силно!

Но сатърите вдигали такъв шум, че никой не чул виковете му. Момчето пъргаво заподскачало между остриетата и успяло да избегне ударите им, но се изморило много и накрая седнало да си почине. В това време го натъпкали заедно с каймата в една наденичка. Закачили я над огнището да се опуши добре и Палчо висял в